

СУРУНКАЛИ ПАРОДОНТИТДА ПУЛЬПА ШИКАСТЛАНИШИНИ БАҲОЛАШДА МАҲАЛЛИЙ ЦИТОКИНЛАРНИНГ ДИАГНОСТИК АҲАМИЯТИ

Зойиров Т.Э., Хайдарова Д.М.

Самарқанд давлат тиббиёт университети, Самарқанд, Ўзбекистон

Калит сўзлар: сурункали пародонтит, пульпа, эндо-пародонтал шикастланиш, милк суюқлиги, цитокинлар, IL-1 β , IL-6, TNF- α , IL-10, ЭОД, КНКТ.

Долзарблиги. Сурункали пародонтитда яллиғланиш жараёнининг узоқ вақт давом этиши пародонт тўқималари билан бир қаторда пульпа-дентин мажмуасининг функционал ҳолатига ҳам таъсир кўрсатади. Айниқса, чуқур пародонтал чўнтаклар мавжуд бўлганда инфекциянинг ретроград йўл билан тарқалиши пульпада яллиғланиш ва деструктив ўзгаришларни келтириб чиқариши мумкин. Бундай ҳолатларда фақат клиник белгиларга таяниш патологик жараённинг ҳақиқий ҳолатини тўлиқ баҳолаш учун етарли эмас. Диссертация маълумотларида ҳам пульпанинг функционал ҳолати, альвеоляр суякдаги ўзгаришлар ва маҳаллий иммунитет кўрсаткичларини биргаликда баҳолаш зарурлиги асосланган.

Пародонт ва пульпада кечаётган яллиғланиш жараёнида цитокинлар мувозанатининг ўзгариши муҳим ўрин тутди. Шу сабабли милк суюқлиги таркибидаги яллиғланишни қўллаб-қувватловчи ва яллиғланишга қарши цитокинларни ўрганиш эндо-пародонтал шикастланишларни эрта аниқлашда қўшимча маълумот бериши мумкин.

Тадқиқот мақсади

Сурункали пародонтит фонида пульпа шикастланиши кузатилган беморларда милк суюқлигидаги IL-1 β , IL-6, TNF- α ва IL-10 цитокинларининг ҳолатини баҳолаш ҳамда IL-1 β /IL-10 индексининг диагностик аҳамиятини аниқлаш.

Материал ва усуллар

Тадқиқотга 35–44 ёшдаги сурункали пародонтит ва пульпа шикастланиши аниқланган 124 нафар бемор жалб қилинди. Беморлар 62 нафардан асосий ва қиёсий гуруҳларга ажратилди. Меъёрий кўрсаткичларни аниқлаш мақсадида пародонт тўқималари клиник жиҳатдан соғлом бўлган 30 нафар шахс назорат гуруҳини ташкил этди.

Беморларда клиник стоматологик текширувлар билан бир қаторда пародонтал чўнтаклар чуқурлиги, пародонтал индекслар ва пульпанинг электр қўзғалувчанлиги баҳоланди. Пульпа ва пародонт тўқималаридаги ўзгаришларни аниқлашда электроодонтодиагностика ҳамда 3D-КНКТ маълумотларидан фойдаланилди. Текширувлар даволашдан олдин ва кейинги кузатув босқичларида такрорланган.

Маҳаллий иммунологик ҳолатни баҳолаш мақсадида милк суюқлигида IL-1 β , IL-6, TNF- α ва IL-10 миқдори аниқланди. Яллиғланиш жараёнининг йўналишини янада аниқроқ ифодалаш учун IL-1 β /IL-10 нисбати ҳисобланди.

Тадқиқот натижалари

Текширув натижалари сурункали пародонтит фонида пульпа шикастланиши кузатилган беморларда маҳаллий цитокинлар мувозанати сезиларли ўзгаришини кўрсатди. Даволашдан олдин асосий ва қиёсий гуруҳларда яллиғланишни қўллаб-қувватловчи IL-1 β , IL-6 ва TNF- α миқдори назорат гуруҳига нисбатан юқори, яллиғланишга қарши IL-10 эса паст бўлган. Асосий ва қиёсий гуруҳларнинг бошланғич иммунологик кўрсаткичлари ўртасида статистик аҳамиятли фарқ кузатилмаган ($p>0,05$).

Шу билан бирга, цитокинларни алоҳида баҳолашдан ташқари, уларнинг ўзаро нисбатини таҳлил қилиш патологик жараён фаоллиги ҳақида қўшимча маълумот берди. Хусусан, IL-1 β /IL-10 индексининг юқори кўрсаткичлари пародонтал чўнтаклар чуқурлиги, ЭОД натижалари ва КНКТда аниқланган деструктив ўзгаришлар билан боғлиқ ҳолда кузатилди.

Тадқиқотда чуқурлиги **4 мм дан ортиқ пародонтал чўнтаклар** мавжуд бўлганда пульпанинг электр қўзғалувчанлигида **20 мкА дан ортиқ ўзгариш** эндодонтик аралашув зарурлигини баҳолашда амалий мезон сифатида таклиф этилган.

Олинган клиник, функционал, рентгенологик ва иммунологик маълумотларни биргаликда баҳолаш пульпа шикастланишининг оғирлигини аниқлашда алоҳида аҳамият касб этди. Бунда цитокинлар профилини ЭОД ва КНКТ маълумотлари билан таққослаш ретроград эндо-пародонтал шикастланишларни эрта аниқлаш ҳамда даволаш тактикасини индивидуал танлаш учун асос бўлди.

Муҳокама

Сурункали пародонтитда пульпа шикастланишининг клиник белгилари ҳар доим ҳам патологик жараённинг оғирлигини тўлиқ акс эттирмайди. Шунинг учун пульпа ҳолатини баҳолашда бир нечта диагностик мезондан фойдаланиш мақсадга мувофиқ. Диссертация натижалари клиник маълумотларни ЭОД, КНКТ ва маҳаллий иммунологик кўрсаткичлар билан биргаликда таҳлил қилиш диагностик ёндашувни кенгайтиришини кўрсатади.

Айниқса, IL-1 β ва IL-10 ўртасидаги нисбат яллиғланиш ва унга қарши ҳимоя реакцияси ўртасидаги мувозанатни ифодаловчи кўрсаткич сифатида аҳамият касб этади. Шу жиҳатдан мазкур индексни бошқа клиник ва функционал белгилар билан биргаликда баҳолаш пульпа-дентин мажмуасидаги ўзгаришларни эрта аниқлашда қўшимча мезон бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Хулоса

Сурункали пародонтит фонида пульпа шикастланиши кузатилган беморларда маҳаллий цитокинлар профили яллиғланиш жараёнининг фаоллиги билан боғлиқ ҳолда ўзгаради. IL-1 β , IL-6 ва TNF- α миқдорининг ортиши ҳамда IL-10 даражасининг пасайиши маҳаллий иммунологик мувозанат бузилганини кўрсатади.

Клиник кўрсаткичлар, ЭОД, 3D-КНКТ ва цитокинлар профилини биргаликда баҳолаш ретроград пульпа шикастланишини эрта аниқлаш ва бемор учун мақбул даволаш тактикасини танлашда аҳамиятли диагностик ёндашув ҳисобланади. Диссертацияда ҳам клиник, функционал, иммунологик ва КНКТ маълумотларининг ўзаро мувофиқлиги қайд этилган.